

LETZ Róbert et al. (eds.). *Andrej Hlinka: prejavy a články II. 1918 – 1938*. Bratislava: Post Scriptum, 2025, 1188 s.

Július Palaj

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Author

Mgr. Július Palaj
Comenius University in Bratislava,
Faculty of Law
julius.palaj@flaw.uniba.sk

DOI:

<https://doi.org/10.46282/hti.2025.17.2.1194>

Andreja Hlinku môžeme považovať za jednu z najznámejších, no zároveň aj najkontroverzejších osobností slovenských dejín. Ako zakladateľ a predseda Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (HSLŠ) výrazne ovplyvnil politické a spoločenské smerovanie Slovenska v prvej polovici 20. storočia. Jeho životu a dielu sa venovalo viacero vedeckých publikácií. Avšak jedným z najrelevantnejších prístupov k hodnoteniu historických osobností je analýza ich postojov a názorov na základe ich vlastnej publikačnej činnosti. Túto možnosť nám poskytuje nová publikácia *Andrej Hlinka: prejavy a články II. 1918 – 1938*, ktorú v roku 2025 vydal editorský kolektív pod vedením profesora Róberta Letza. Ide o ďalšiu časť z edície prameňov *Andrej Hlinka. Prejavy a články*.

Uvedený diel je rozdelený na dva zväzky. Prvý (recenzovaný) zväzok nadväzuje na predchádzajúcu časť, ktorá končila rokom 1918, a mapuje Hlinkovu činnosť v rokoch 1918 – 1926. Zahŕňa obdobie od vzniku Československej republiky v roku 1918 do parlamentných volieb v roku 1925 a venuje sa aj následným, rok trvajúcim rokovaniam o vstupe Hlinkovej slovenskej ľudovej strany do vlády, ktoré predstavovali významný medzník v politickom pôsobení Andreja Hlinku i celej strany. Pripravovaný druhý zväzok bude chronologicky nadväzovať na túto časť a zameria sa na obdobie od vstupu HSLŠ do vládnej koalície dňa 15. januára 1927 až po smrť Andreja Hlinku v roku 1938. Jeho cieľom bude komplexne zhrnúť a analyzovať Hlinkovu činnosť v poslednej fáze jeho politického života, ktorá bola poznačená zásadnými spoločenskými a politickými zmenami v stredoeurópskom priestore.

Prvý zväzok obsahuje 1117 dokumentov, medzi ktorými sú najmä Hlinkove články a veľké množstvo prejavov, ktoré predniesol na straníckych zjazdoch, významných schôdzach, verejných zhromaždeniach, pri posviackach budov či pri osobných príležitostiach. V publikácii nájdeme všetky parlamentné prejavy Andreja Hlinku, ako aj interview, ktoré poskytol zahraničným periodikám. Tieto texty odhaľujú spôsob, akým prezentoval slovenské otázky a vlastné politické postoje medzinárodnému publiku. Významnou súčasťou zväzku sú tiež prejavy a články, ktoré boli pôvodne publikované v cudzích jazykoch a do slovenčiny boli preložené až v rámci tejto edície. Vďaka práci širokého kolektívu

prekladateľov sa tak podarilo sprostredkovať maďarské, nemecké, chorvátske, latinské či poľské texty.

Množstvo prameňov vypovedá o vysokej miere aktivity Andreja Hlinku v tomto období. Ako uvádzajú editori, Hlinkovej publicistickej kariére prosperoval rozmach slovenskej tlače v období prvej ČSR.¹ Uvedené platilo aj pre tlač HSLS, keďže v rokoch 1918- 1939 vychádzalo celkovo 29 ľudáckych novín a časopisov.² Jedným z najdôležitejších straníckych periodík boli časopis *Slovák*. Ten vychádzal od roku 1919 a Hlinka v ňom publikoval množstvo svojich článkov.

Vo svojich prejavoch a článkoch sa venoval širokému okruhu tém a problémov. Stredobodom jeho pozornosti boli najmä aktuálne témy politického a spoločenského života. Často opakujúcimi sa témami sú autonómia Slovenska, obrana katolíckeho cítienia Slovákov proti sekularizačným tendenciám a kritika centrálnej vlády. Pri riešení politických otázok sa často objavuje kritika komunistov, socialistických strán a agrárnej strany. Zaujímavým aspektom je, že v mnohých prameňoch sa objavujú zvýraznené formulácie ako „*Tu cenzúra vymazala x³ riadkov.*“ alebo „*Cenzúra nepovolila.*“, čo poukazuje na skutočnosť, že Hlinkova publikačná činnosť bola opakovane predmetom cenzúrnych zásahov.

Po formálnej stránke je publikácia spracovaná veľmi dôsledne. Jednotlivé dokumenty sú očíslované a prehľadne zoradené v chronologickom poradí, čo výrazne uľahčuje orientáciu v texte a umožňuje čitateľovi rýchle a systematické vyhľadávanie potrebných informácií. Ich poradie je zároveň uvedené v zozname dokumentov, čo vo veľkej miere uľahčuje orientáciu v obrovskom množstve prameňov. Na začiatku každého dokumentu je uvedený dátum a miesto vydania (resp. prednesenia). Okrem samotného názvu dokumentu sa v nadpise nachádza krátke zhrnutie obsahu článku alebo príhovoru. Uvedené možno považovať za významné pozitívum, ktoré prispieva lepšej orientácii v tematickom zameraní dokumentov a uľahčuje vyhľadávanie prejavov a článkov zameraných na konkrétnu tému. Súčasťou publikácie je aj prepracovaný poznámkový aparát, prostredníctvom ktorého môže čitateľ získať širší historický kontext k osobám a udalostiam spomínaným v Hlinkových prejavoch a článkoch. Taktiež slúži na vysvetlenie niektorých historizmov a archaizmov používaných v texte. Na konci každého dokumentu je uvedený zdroj, v ktorom bolo dané dielo pôvodne uverejnené, čo uľahčuje dohľadávanie originálu dokumentu pre potenciálnych záujemcov.

Veľkým pozitívom celej edície je precízny výber dokumentov. Medzi dokumentami sa nachádzajú aj relatívne stručné príhovory alebo články Andreja Hlinku. Uvedené dokazuje dôkladnosť práce editorského kolektívu, ktorému sa podarilo zozbierať a sprístupniť obrovské množstvo zaujímavého materiálu. Práve vďaka publikácii menej rozsiahlych a kratších diel Andreja Hlinku, môže odborná verejnosť lepšie spoznať jeho publikačnú činnosť, ako aj názory na rôzne témy, ktoré doposiaľ stáli mimo hlavného výskumného záujmu.

Za menšie negatívum považujeme členenie dielov edície. Napriek tomu, že rozdelenie na obdobia rokov 1893 – 1918 a 1918 – 1938 možno považovať za logické, z dôvodu veľkého množstva dokumentov musel byť druhý diel vydaný v dvoch zväzkoch. Uvedené riešenie pôsobí mierne neprehľadne, prehľadnejším riešením by bolo rozdelenie celej edície na tri diely, hoci aj podľa rovnakého kľúča, ktorý autori zvolili. Úvodu edície by taktiež prospela hlbšia analýza Hlinkovho života vo vymedzenom období, prípadne štúdia venujúca sa charakteristickým znakom jeho prejavov a článkov z tohto obdobia, keďže časti

¹ Róbert LETZ, Miriam VIRŠINSKÁ, Pavol MAKYNA a Filip LOPUCH, eds. *Andrej Hlinka: prejavy a články II. 1918 – 1938*. Bratislava: Post Scriptum s.r.o, 2025, s. 9.

² Tamže.

³ Počet riadkov.

prameňov predchádza len krátky úvod, ktorý len v hrubých rysoch predstavuje život Andreja Hlinku v tomto období, témy, ktorým sa venoval a využívané edičné zásady.

Ako sme už uvádzali vyššie, jedným z najrelevantnejších prístupov k hodnoteniu historických osobností je dôsledná analýza ich vlastnej činnosti a diela. Práve z tohto hľadiska má predstavená publikácia mimoriadny význam, keďže umožňuje detailne oboznámiť sa s publicistickou a rečníckou tvorbou Andreja Hlinku v období rokov 1918 – 1926, teda v čase zásadných politických a spoločenských premien po vzniku Československej republiky. Zverejnené články a prejavy poskytujú čitateľovi nielen autentický pohľad na Hlinkove názory, ale zároveň sprostredkujú širší kontext problémov, ktorým musel v danom období čeliť. Publikácia zároveň umožňuje sledovať postupný vývoj Hlinkových politických postojov a ideových východísk, čím prispieva k hlbšiemu pochopeniu jeho myslenia a motivácií. Na základe uvedeného možno konštatovať, že recenzovaná publikácia je mimoriadne cenným príspevkom do odbornej diskusie o osobnosti Andreja Hlinku, jeho politickom pôsobení a dlhodobom odkaze pre slovenské dejiny.